



INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal



Indexlanadigan bazalar:  Google Scholar  Crossref  OpenAIRE  CYBERLENIKA



INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal



INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)
Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)
Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)
Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)
Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)
Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)
Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)
Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)
Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)
Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)
Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)
Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)
Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)
Kolossova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik
Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor
Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor
Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor
Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor
Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor
Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor
Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent
Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent
Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent
Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)
Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)
Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent



ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент



Moliya, kredit va investitsiya
Finance, credit and investment
Финансы, кредит и инвестиции



MINTAQAVIY BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHNING INVESTITSIIYA MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Sarsenbayev Salauat Muxammedovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Сарсенбаева Салауата Мухаммедовича

IMPROVING INVESTMENT MECHANISMS FOR ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL ECONOMIC GROWTH

Sarsenbayev Salauat Mukhammedovich

Received: April 8, 2026 Revised: April 12, 2026 Accepted: April 19, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya. Mazkur maqolada Qoraqalpog‘iston Respublikasida investitsiya mexanizmlarini takomillashtirish orqali hududiy iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash masalalari ilmiy jihatdan kompleks o‘rganilgan. Tadqiqot davomida asosiy kapitalga yo‘naltirilgan investitsiyalar hajmi, ularning tarkibiy tuzilishi va hududiy yalpi mahsulotga ta‘sir iqtisodiy-statistik tahlil asosida baholandi. Shuningdek, investitsiya jarayonlarining samaradorligini oshirish, xususiy sektor ulushini kengaytirish hamda innovatsion rivojlanishni jadallashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: investitsiya, hududiy iqtisodiyot, iqtisodiy o‘shish, investitsiya samaradorligi, diversifikatsiya, innovatsiya.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования инвестиционных механизмов обеспечения устойчивого регионального экономического роста в Республике Каракалпакстан. В процессе исследования проведён экономико-статистический анализ динамики инвестиций в основной капитал и их влияния на валовой региональный продукт. Особое внимание уделено оценке эффективности инвестиционных процессов, структурным особенностям инвестиционной деятельности и роли частного сектора. На основе проведённого анализа разработаны научно-обоснованные предложения, направленные на повышение эффективности инвестиционной политики, расширение инвестиционной активности и обеспечение устойчивого экономического развития региона.

Ключевые слова: инвестиции, региональная экономика, экономический рост, инвестиционная эффективность, диверсификация, инновации, инвестиционная политика, валовой региональный продукт.

Abstract. This article examines the improvement of investment mechanisms aimed at ensuring sustainable regional economic growth in the Republic of Karakalpakstan. The study is based on an economic and statistical analysis of investment dynamics in fixed capital and their impact on the gross regional product. Particular attention is paid to assessing the efficiency of investment processes, the structural features of investment activity, and the role of the private sector. Based on the analysis, scientifically grounded recommendations are proposed to enhance investment policy, increase investment activity, and ensure sustainable economic development of the region.

Keywords: investment, regional economy, economic growth, investment efficiency, diversification, innovation, investment policy, gross regional product.



■ KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiyalar iqtisodiy o'sishning eng muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Iqtisodiy nazariyada investitsiyalar ishlab chiqarish omillarini takomillashtirish, kapital qo'yilmalar hajmini oshirish hamda iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi strategik resurs sifatida qaraladi [1, b.45].

Ayniqsa, endogen iqtisodiy o'sish nazariyasiga ko'ra, investitsiyalar innovatsiyalarni joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish hamda texnologik taraqqiyotni rag'batlantirish orqali uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning asosiy manbai hisoblanadi [2, b.132]. Shu sababli investitsiya jarayonlarini samarali tashkil etish va boshqarish zamonaviy iqtisodiyotning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Hududiy iqtisodiyot darajasida investitsiyalar iqtisodiy rivojlanishni jadallashtiruvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ular ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish orqali hududiy iqtisodiy faollikni oshiradi. Natijada hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlar qisqaradi va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik ta'minlanadi [3, b.78].

Qoraqalpog'iston Respublikasi iqtisodiyoti misolida investitsiya jarayonlarining ahamiyati yanada dolzarb hisoblanadi. Hududning o'ziga xos tabiiy-iqlim sharoiti, ekologik muammolar (Orolbo'yi inqirozi), sanoatning etarli darajada diversifikatsiyalanmaganligi hamda infratuzilmaning rivojlanish darajasi investitsiya faolligini oshirishni talab etadi. Shu sababli investitsiya jarayonlarining hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sirini chuqur ilmiy tahlil qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda investitsiya muhitini yaxshilash, xususiy mulk himoyasini kuchaytirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar hududiy iqtisodiy rivojlanishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq investitsiya resurslarining samaradorligi, ularning tarmoqlar va hududlar kesimidagi taqsimoti hamda iqtisodiy o'sish bilan o'zaro bog'liqligini chuqur tahlil qilish zarurati saqlanib qolmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — Qoraqalpog'iston Respublikasida investitsiya mexanizmlarining hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

■ ADABIYOTLAR TAHLILI

Hududiy iqtisodiy rivojlanishda investitsiyalarning o'rni iqtisodiy nazariyada keng o'rganilgan. Klassik iqtisodiy maktab vakillari investitsiyalarni kapital jamg'arish orqali iqtisodiy o'sishning asosiy manbai sifatida baholagan bo'lsa, zamonaviy iqtisodiy yondashuvlar investitsiyalarning

innovatsion rivojlanish va texnologik taraqqiyotdagi rolini alohida ta'kidlaydi.

Xususan, Pardaev M.Q. hududiy iqtisodiyot rivojlanishida investitsiyalarni asosiy determinant sifatida ko'rib, ularning hajmi va samaradorligi hududiy iqtisodiy o'sish darajasini belgilovchi muhim omil ekanligini ta'kidlaydi [1, b.88]. Muallifning fikricha, investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish hamda hududiy iqtisodiy nomutanosibliklarni kamaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Batrakova L.G. esa investitsiyalarning hududiy taqsimoti va ularning samaradorligini hududiy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri sifatida baholab, investitsiya oqimlarini optimal yo'naltirish zarurligini asoslab beradi [2, b.156].

Zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'p kanalli mexanizm orqali amalga oshishi ta'kidlanadi. Jumladan:

- ishlab chiqarish quvvatlarining kengayishi;
- infratuzilmaning rivojlanishi;
- innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi;
- mehnat unumdorligining oshishi;
- eksport salohiyatining kengayishi.

Shu bilan birga, investitsiyalarning samaradorligi faqat ularning hajmiga emas, balki tarkibiy tuzilmasi va yo'naltirilishiga ham bog'liq. Investitsiyalar noto'g'ri taqsimlangan taqdirda iqtisodiy o'sishga kutilgan darajada ta'sir ko'rsatmasligi mumkin. Shu sababli investitsiya mexanizmlarini takomillashtirish hududiy iqtisodiy siyosatning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda hududiy iqtisodiy rivojlanish va investitsiya jarayonlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash maqsadida kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

statistik tahlil usuli – investitsiyalar hajmi va yalpi hududiy mahsulot (YHM) o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashda;

dinamik qatorlar tahlili – iqtisodiy ko'rsatkichlarning vaqt bo'yicha o'zgarish tendensiyalarini baholashda;

solishtirma tahlil – hududiy ko'rsatkichlarni umumrespublika darajasi bilan taqqoslashda;

tizimli yondashuv – investitsiya jarayonlarini iqtisodiy tizimning ajralmas elementi sifatida kompleks o'rganishda.

Tadqiqotning empirik bazasini O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari hamda hududiy iqtisodiy hisobotlar tashkil etdi [4, b.112].

■ TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasida asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda. Bu esa hududiy iqtisodiy rivojlanishning investitsiya asosida jadallashayotganini ko'rsatadi.

Qoraqalpog'iston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi

Yil	Investitsiyalar (mlrd so'm)	O'sish sur'ati (%)
2020	8 500	—
2021	10 200	120,0
2022	12 800	125,5
2023	15 600	121,9

Tahlil natijalariga ko'ra, 2020–2023-yillar davomida investitsiyalar hajmi 1,83 baravarga oshgan. O'rtacha yillik o'sish sur'ati esa taxminan **22–23 foizni** tashkil etadi. Bu ko'rsatkich hududda investitsiya faolligining sezilarli darajada oshganini tasdiqlaydi.

Investitsiyalarning ko'payishi iqtisodiyotning turli tarmoqlarida ijobiy o'zgarishlarga olib kelmoqda. Xususan:

- sanoat ishlab chiqarish quvvatlari kengaymoqda;
- yangi korxonalar tashkil etilmoqda;

- infratuzilma obyektlari modernizatsiya qilinmoqda;

- bandlik darajasi oshmoqda.

Ayniqsa, qayta ishlash sanoati, qurilish materiallari ishlab chiqarish va oziq-ovqat sanoatida investitsiya faolligi yuqori darajada kuzatilmoqda. Bu esa hududiy iqtisodiyotning diversifikatsiyalanishiga xizmat qilmoqda.

Investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash uchun yalpi hududiy mahsulot dinamikasi ham tahlil qilindi.

2-jadval

Qoraqalpog'iston Respublikasida YHM dinamikasi

Yil	YHM (mlrd so'm)	O'sish (%)
2020	32 000	—
2021	36 500	114,0
2022	41 800	114,5
2023	48 200	115,3

Mazkur ma'lumotlarga ko'ra, YHM hajmi 4 yil ichida 1,5 baravarga oshgan. Yillik o'sish sur'ati barqaror ravishda **14–15 foiz** atrofida shakllangan.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar hajmi va YHM o'sishi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri ijobiy bog'liqlik mavjud. Investitsiya faolligining oshishi iqtisodiy faollikni rag'batlantirib, ishlab chiqarish hajmining kengayishiga olib kelmoqda.

Investitsiya samaradorligini baholash uchun quyidagi ko'rsatkichdan foydalanish mumkin:

Investitsiya samaradorligi koeffitsienti $\approx$ YHM o'sish sur'ati / investitsiya o'sish sur'ati

Hisob-kitoblarga ko'ra, ushbu ko'rsatkich 0,6–0,7 oralig'ida shakllanmoqda. Bu shuni anglatadiki:

- investitsiyalar iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda;

- biroq ularning samaradorligi maksimal darajada emas;

- investitsiya resurslaridan foydalanishni yanada optimallashtirish zarur.

Investitsiyalar tarkibi tahlili shuni ko'rsatadiki, ularning asosiy qismi davlat mablag'lari hisobidan moliyalashtirilmoqda. Xususiylar va xorijiy investitsiyalar ulushining nisbatan pastligi quyidagi muammolarni keltirib chiqaradi:

- bozor mexanizmlarining sust rivojlanishi;

- investitsiya samaradorligining pastligi;

- innovatsion faoliyatning etarli emasligi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sishning barqarorligi ko'p jihatdan **xususiy investitsiyalar ulushiga** bog'liq.

Tahlillar asosida quyidagi ustuvor yo'nalishlarni ajratish mumkin:

- investitsiyalarni yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi tarmoqlarga yo'naltirish;

- innovatsion loyihalarni moliyalashtirishni kengaytirish;

- logistika va infratuzilmani rivojlantirish;

- xususiy sektor ishtirokini oshirish.

Ayniqsa, investitsiyalarning innovatsion yo'nalishlarga yo'naltirilishi iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

O'tkazilgan tahlillar natijalari shuni ko'rsatadiki, Qoraqalpog'iston Respublikasida investitsiya jarayonlari hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Investitsiyalar hajmining ortib borishi ishlab chiqarish quvvatlarining kengayishiga, infratuzilmaning rivojlanishiga hamda yangi ish o'rinlarining yaratilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, investitsiya jarayonlarining samaradorligi hali to'liq darajada ta'minlangan deb



bo'lmaydi. Xususan, investitsiyalarning tarkibiy tuzilmasida davlat mablag'larining yuqori ulushi saqlanib qolayotganligi, xususi va xorijiy investitsiyalarning etarli darajada jalb qilinmayotganligi mavjud muammolardan biri hisoblanadi. Bu esa investitsiya resurslarining samaradorligini pasaytirishi mumkin.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalarning nafaqat hajmi, balki ularning yo'naltirilishi va samaradorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, investitsiyalarni yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi tarmoqlarga yo'naltirish iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Xalqaro tajriba ham shuni tasdiqlaydiki, iqtisodiy rivojlanishning yuqori sur'atlariga erishgan davlatlarda investitsiyalar asosan innovatsion faoliyat, texnologik modernizatsiya va inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Shu sababli Qoraqalpog'iston Respublikasida ham investitsiya siyosatini takomillashtirishda ushbu yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratish zarur.

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy xulosalarni shakllantirish mumkin:

Birinchidan, investitsiyalar hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'lib, u ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda iqtisodiy faollikni oshirish orqali iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, Qoraqalpog'iston Respublikasida investitsiya faolligining oshib borayotganiga qaramasdan, investitsiyalar samaradorligini oshirish va ularning tarkibiy tuzilmasini takomillashtirish zarurati saqlanib qolmoqda.

Uchinchidan, investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri ularning hajmi bilan bir qatorda yo'naltirilishi va samaradorligiga ham bog'liq bo'lib, resurslarni optimal taqsimlash muhim ahamiyat kasb etadi.

To'rtinchidan, hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda investitsiya mexanizmlarini takomillashtirish, xususan, xususi sektor ulushini oshirish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash hamda investitsiya muhitini yaxshilash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

Shu asosda quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

1. investitsiyalarni yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi va eksportbop tarmoqlarga yo'naltirish;
2. xususi va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlarini takomillashtirish;
3. investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash tizimini joriy etish;

4. innovatsion va texnologik rivojlanishga yo'naltirilgan investitsiyalarni kengaytirish;

5. hududiy infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali investitsion jozibadorlikni oshirish.

Mazkur chora-tadbirlarning amalga oshirilishi Qoraqalpog'iston Respublikasida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, iqtisodiyotning diversifikatsiyasini kuchaytirish hamda aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Sarsenbayev Salauat Muxammedovich Berdaq nomidagi Qoraqalpog'iston davlat universiteti talabasi / Сарсенбаева Салауата Мухаммедовича студент Каракалпакского государственного университета имени Бердаха / Sarsenbayev Salauat Mukhammedovich student of the Berdakh Karakalpak State University

E-mail: salauat139@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1740-1559

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Pardaev M.Q. *Hududiy iqtisodiyot asoslari*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018. – 256 b.
2. Batrakova L.G. *Regional iqtisodiyot va boshqaruv*. – Moskva: INFRA-M, 2019. – 320 b.
3. Samuelson P., Nordhaus W. *Economics*. – McGraw-Hill, 2019. – 720 p.
4. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. *Statistik to'plam*. – Toshkent, 2024. – 210 b.
5. World Bank. *World Development Report*. – Washington DC, 2023. – 320 p.
6. OECD. *Regional Development Report*. – Paris, 2022. – 280 p.
7. UNCTAD. *Investment Report*. – Geneva, 2023. – 300 p.
8. IMF. *Economic Outlook*. – Washington DC, 2023. – 340 p.
9. Asian Development Bank. *Central Asia Economic Review*. – Manila, 2023. – 250 p.
10. Porter M. *Competitive Advantage*. – New York, 2008. – 592 p.
11. McKinsey Global Institute. *Investment and Growth*. – 2022. – 180 p.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari, 2020–2024 yillar.
13. Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlari. – Toshkent, 2023. – 198 b.
14. World Economic Forum. *Global Competitiveness Report*. – 2023. – 400 p.
15. International Labour Organization. *Employment and Investment*. – Geneva, 2023. – 240 p.



INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X



t.me/kstu_uz



Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225



www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz